

PARTICULARITĂȚI PRIVIND DREPTURILE SOȚILOR ASUPRA BUNURILOR COMUNE POTRIVIT PROIECTULUI DE COD CIVIL

Lect. univ. dr. Marieta Soreață

L'évolution des opinions sur la famille et les relations entre ses membres, a déterminé une indépendance des rapports entre les époux, y compris en ce qui concerne les rapports patrimoniaux. Cette étude essaie de mettre en évidence les éléments de nouveauté apportés par la récemment présumée disposition juridique, surtout au sujet des droits reconnus aux époux sur les biens matériels.

1. Considerații introductive

Potrivi reglementării în vigoare, în privința relațiilor patrimoniale dintre soți, Codul familiei instituie un singur regim matrimonial, respectiv regimul comunității de bunuri. Renunțând la vechea reglementare din Codul civil de la 1864, care în privința raporturilor patrimoniale dintre soți consacra ca regulă regimul separației de bunuri, care se aplica ori de câte ori soții prin convenție matrimonială nu stabileau în mod expres că înțeleg să se supună unui alt regim matrimonial. În vechea reglementare a Codului civil, regimul matrimonial de drept comun era regimul separației de bunuri care conferea soților un drept exclusiv de administrare, folosință și dispoziție asupra bunurilor proprii, cu obligația de a contribui însă la cheltuielile și sarcinile căsătoriei.

Trăsătura esențială a acestei reglementări era dată de faptul că regimul matrimonial era guvernat de principiul libertății convențiilor matrimoniale, în temeiul căruia viitorii soți puteau să adopte orice regim matrimonial sau combinație de regimuri matrimoniale, cu condiția de a nu aduce atingere drepturilor bărbatului de cap al familiei și asociației conjugale¹.

Se aprecia astfel că această reglementare corespunde pe de o parte principiului libertății de voință a soților, care în măsura care consimt la încheierea căsătoriei trebuie să aibă posibilitatea de a-și exprima liber voința și cu privire la legăturile de natură patrimonială care iau naștere între soți, iar pe de altă parte și concepției caracteristice acelei perioade care conferea soțului în cadrul relațiilor familiale o poziție de superioritate în raport cu femeia.

Lansând principiul egalității dintre bărbat și femeie, Codul familiei a înlăturat vechea reglementare și a consacrat în privința raporturilor patrimoniale dintre soți un alt regim matrimonial, regimul comunității de bunuri, ca regim legal, unic și obligatoriu. Instituirea acestui regim a fost justificată în principal de nevoia de desăvârșire a căsătoriei, ca uniune de persoane, întemeiată pe afecțiune reciprocă, pe comunitate de interese, raporturile patrimoniale dintre soți fiind o consecință a relațiilor personale².

Regimul comunității de bunuri a fost criticat încă din literatura de specialitate veche, arătându-se că inconvenientele regimului comunității sunt mari și deosebit de numeroase, astfel încât el este departe de a simplifica raporturile patrimoniale care iau

¹ Soreață M. Dr. *Familiei*, Ed. Universitaria, Craiova, 2004, p.139.

² I. P. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, Ed. AllBeck., București, 1999, p.49.

naștere între soți. S-a arătat în acest sens³ că în realitate acesta este un regim foarte complicat dând naștere la numeroase dificultăți la lichidarea comunității, când bunurile comune trebuie împărțite între soți sau moștenitorii lor.

În timp, doctrina și jurisprudența au evidențiat tot mai multe inconveniente ale acestui regim, considerat rigid, constrângător și lipsit de alternativă⁴. Astfel că în timp deși au fost autori care au împărțit soluția regimului comunității de bunuri în relațiile dintre soți, s-au conturat tot mai multe opinii care, evidențiind neajunsurile generate de acest regim, au sugerat că s-ar impune o liberalizare a raporturilor dintre soți⁵. Această opinie a fost întemeiată în principal pe ideea că raporturile juridice patrimoniale dintre soți sunt consecința exercitării de către persoana fizică a dreptului subiectiv fundamental de a se căsători, prin exprimarea liberă a cosimțământului la căsătorie. Pe cale de consecință dacă la încheierea actului juridic al căsătoriei este esențial acordul de voință al soților, tot astfel și regimul raporturilor patrimoniale ar trebui să fie expresia tot a libertății de voință a acestora.

Deși nu ne propunem combaterea opiniei mai sus enunțată, trebuie însă subliniat faptul că autorii în cauză fac aplicarea aceluiași principiu pentru două aspecte diferite, respectiv încheierea actului juridic al căsătoriei pe de o parte și raporturile patrimoniale dintre soți pe de altă parte, raționament nu tocmai întemeiat.

Astfel încheierea căsătoriei dă naștere la două categorii de raporturi juridice între soți, raporturi de natură personală și raporturi de natură patrimonială. Faptul că soții consimt liber la încheierea căsătoriei nu implică neapărat ca raporturile juridice cărora le dă naștere actul încheiat să fie guvernate de același principiu al libertății de voință. Statutul de persoană căsătorită implică deopotrivă drepturi și obligații, cele mai multe prevăzute prin norme juridice imperative. Libertatea de a consimți la încheierea căsătoriei trebuie înțeleasă ca libertate deplină în ceea ce privește dobândirea acestui statut și nu ca libertatea de a dispune cu privire la conținutul și regimul juridic al raporturilor care iau naștere prin încheierea căsătoriei. O interpretare atât de extinsă poate fi periculoasă, afectând însăși stabilitatea și securitatea raporturilor de familie.

Dând curs semnalelor venite din practică și din doctrină, proiectul de Cod civil încearcă o liberalizare a raporturilor patrimoniale dintre soți, conferind soților posibilitatea de a opta între mai multe regimuri matrimoniale. Reglementarea propusă reia anumite elemente din vechea reglementare a Codului civil, care este însă adaptată astfel încât să asigure respectarea principiului egalității între bărbat și femeie.

2. Regimul comunității legale în proiectul de cod civil

Analiza reglementării propuse în privința regimurilor matrimoniale presupune o tratare amplă care nu poate face obiectul unui singur articol, astfel încât ne vom ocupa în această primă parte de tratarea regimului juridic al bunurilor comune potrivit regimului comunității legale.

³ C. Hamangiu, I. Rosseti- Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil*, vol. 3, Ed. AllBeck, București 1998, p215.

⁴ Al.Bacaci, *Considerații în legătură cu regimul matrimonial actual*, în *Dreptul* nr. 7/1999, p. 40-49.

⁵ C. Roșu, *Necesitatea de a se reveni la libertatea convențiilor matrimoniale*, în *Dreptul* nr. 7/1999, p. 40-49. Th. Bodoașcă *Opinii referitoare la nulitatea actelor juridice prin care sunt nesocotite unele dispoziții legale privind regimul juridic matrimonial*, în *Dreptul* nr. 9/2004, p. 70-78.

Noua reglementare oferă viitorilor soți posibilitatea de a alege între regimul comunității legale, regimul comunității convenționale și regimul separației de bunuri cu posibilitatea ca pe parcursul căsătoriei regimul matrimonial pentru care au optat inițial să fie schimbat.

Libertatea conferită soților de reglementarea amintită este însă mai restânsă decât cea conferită de vechea reglementare a Codului civil, astfel în ceea ce privește regimul comunității convenționale fiind prevăzut în mod expres obiectul unei asemenea convenții. Pe de altă parte s-a menținut reglementarea regimurilor matrimoniale prin norme cu caracter imperativ⁶.

Dacă în vechea reglementare din Codul Civil, regula era reprezentată de regimul separației de bunuri, potrivit proiectului de cod civil, regimul de drept comun sau regula în materie rămâne regimul comunității legale. Astfel condiția încheierii de convenții matrimoniale este cerută numai pentru regimul separației de bunuri sau regimul comunității convenționale ; de asemenea art. 294 prevede că regimul juridic al comunității convenționale se va completa cu dispoziții legale privind regimul comunității legale.

Indiferent de regimul matrimonial pentru care vor opta, viitorii soți vor trebui să îl indice imediat după încheierea căsătoriei făcându-se în acest sens mențiune pe actul de căsătorie, el producând efecte în raporturile dintre soți din ziua încheierii căsătoriei, iar față de terți după îndeplinirea formalităților de publicitate, constând în înscrierea într-un registru special ținut de judecătoria în a cărei circumscripție își au domiciliul comun soții a actului de căsătorie și , dacă este cazul a convenției matrimoniale.

În ceea ce privește regimul comunității legale, proiectul de cod civil păstrează elemente din reglementarea în vigoare dar aduce și o serie de modificări, cele mai multe expresie a modificării contextului social și economic la care se raportează reglementarea.

Astfel și în noua reglementare în cadrul regimului comunității legale coexistă trei patrimonii:

- patrimoniul propriu soțului alcătuit din drepturi și obligații calificate de lege ca fiind proprii :
- patrimoniul propriu soției, de asemenea alcătuit din drepturi și datorii proprii :
- comunitatea alcătuită dintr-o latură activă (drepturi și bunuri dobândite în timpul căsătoriei) și o latură pasivă (datorii calificate de lege ca fiind datorii comune ale soților) :

Reglementarea nouă însă se înfățișează a fi mai completă decât cea actuală, găsindu-și reglementare expresă o serie de aspecte cu privire la care în prezent în doctrină și în jurisprudență opiniile sunt contradictorii.

În privința laturii active se remarcă menținerea prezumției de comunitate, proiectul de cod civil statuând că bunurile dobândite de oricare dintre soți în timpul căsătoriei sunt bunuri comune în devălmășie ale soților (art. 266). Regăsim precizată însă în mod expres modalitatea dreptului de proprietate pe care soții îl au asupra unurilor comune, proprietate în devălmășie .

În privința comunității de bunuri este menținută regula că bunurile soților dobândite în timpul căsătoriei sunt bunuri comune și numai prin excepție sunt bunuri proprii.

⁶ În acest sens prin dispozițiile art. 242 al. 2 se prevede că " indiferent de regimul matrimonial ales, nu se poate deroga de la dispozițiile prezentei secțiuni, dacă prin lege nu se prevede altfel."

Fiind excepția categoriile de bunuri proprii sunt enumerate expres și în proiectul de cod civil în art. 267. Reglementarea nouă aduce însă modificări în privința categoriilor de bunuri care sunt calificate drept bunuri proprii, astfel :

a) nu mai regăsim în această categorie bunurile dobândite de soți înainte de încheierea căsătoriei. Cu privire la aceste bunuri se prevede că în privința bunurilor mobile dobândite înainte de căsătorie se va întocmi un inventar, în lipsa acestuia prezumându-se că bunurile sunt comune. Nu se face însă nici o mențiune cu privire la bunurile imobile dobândite de către viitorii soți înainte de căsătorie. Există în acest sens o controversă în doctrină legată de posibilitatea ca viitorii soți, care dobândesc prin contribuție comună un imobil anterior încheierii căsătoriei, să convină ca acesta să devină bun comun, convenție care potrivit art.30 al. 2 din Codul familiei ar fi nulă, pentru că ea ar contraveni dispozițiilor din al. 1 (potrivit cu care numai bunurile dobândite în timpul căsătoriei sunt bunuri comune). Tăcerea legii în acest caz ar trebui interpretată în sensul că în privința imobilelor dobândite înainte de încheierea căsătoriei se vor aplica regulile de la proprietatea comună pe cote părți, bunurile în cauză nefăcând parte din comunitatea de bunuri. Se face în continuare distincție sub aspectul regimului juridic între bunurile mobile și bunurile imobile, aspect care nu este pe deplin justificat având în vedere că în prezent sunt bunuri mobile care pot depăși ca valoare un imobil.

b) la categoria bunurilor destinate exercitării unei profesii se face precizarea că ele nu trebuie să fie incluse într-un fond de comerț care să facă parte din comunitate.

c) în cazul indemnizației de asigurare și despăgubiri, reglementarea este mai largă privind nu numai prejudiciul material dar și moral cauzat unuia dintre soți.

Noua reglementare consacră un text expres de lege pentru calificarea juridică a veniturilor din muncă și cele asimilate acestora, categorii de bunuri cu privire la care în doctrină exista o controversă privind calificarea juridică drept bunuri comune sau bunuri proprii. În acest sens veniturile din muncă, sumele de bani cuvenite cu titlu de pensie, veniturile cuvenite în temeiul unui drept de proprietate intelectuală, sunt bunuri comune indiferent de data dobândirii lor, cu condiția ca, creanța să fi devenit scadentă în timpul comunității. Prin urmare în viziunea noii reglementări calificarea categoriilor de bunuri enunțate mai sus ca fiind bunuri comune este condiționată de ajungerea la scadență în timpul comunității. Nu are relevanță în acest sens data nașterii creanței sau data executării efective, esențial este momentul scadenței, respectiv momentul la care creanța devine exigibilă putând fi executată.

3. Dovada bunurilor comune

Cu privire la dovedirea calității de bun comun se menține prezumția de comunitatea care are caracter relativ, și noua reglementare oferind posibilitatea de a dovedi că un bun este propriu cu orice mijoc de probă, cu rezervele de rogoare în ceea ce privește buurile dobândite prin succesiune sau donație, care sunt supuse un regim special sub aspectul probatoriu (art. 270).

4. Regimul juridic al bunurilor proprii

În privința regimului juridic al bunurilor proprii se prevede faptul că acestea sunt supuse regimului separației de bunuri care se caracterizează în esență prin faptul că se recunoaște fiecărui soț calitatea de proprietar exclusiv asupra acestor bunuri, cu toate consecințele care decurg de aici (art. 269).

Un element de noutate este reprezentat de posibilitatea pe care o are fiecare dintre soți de a face publică apartenența unui bun la comunitatea prin înscriere în carea funciară (pentru imobile) sau în alte registre speciale pentru (bunurile mobile). Această prevedere instituie o modalitate prin care viitorii soți pot proteja comunitatea de bunuri împotriva unor acte abuzive a unuia dintre ei, dar constituie și o măsură de protecție a terților care pot afla dacă anumite bunuri fac sau nu parte din comunitate.

5. Drepturile soților asupra bunurilor comune.

Reglementarea în vigoare consacră în privința drepturilor soților asupra bunurilor comune, prin art. 35 al. 2 C. Fam. prezumția mandatului tacit reciproc, potrivit căreia soțul care exercită singur drepturile de administrare, folosință și dispoziție asupra bunurilor comune este prezumat a avea consimțământul celuilalt soț. Prin urmare în săvârșirea de acte juridice asupra bunurilor comune numai de către un soț acesta nu acționează numai în nume propriu ci și ca reprezentant al soțului neparticipant. Pentru a nu prejudicia interesele soților și pentru a evita eventualele acte abuzive pe care le putea săvârși un soț, prezumția de mandat tacit este relativă, soțul interesat având posibilitatea de a face dovadă că s-a opus la încheierea actului.

Menită să faciliteze raporturile patrimoniale dintre soți privind modul de administrare a comunității de bunuri, prezumția mandatului tacit a generat și o serie de confuzii sau situații delicate, întrucât, nu întotdeauna un soț are cunoștință de actele încheiate de celălalt soț pentru a putea formula opoziție, iar necunoașterea acestui aspect, ca fapt negativ, este de multe ori greu de dovedit, mai ales în cadrul raporturilor dintre soți, care fac a se prezuma existența unei comunicări premanente ca și un contact curent cu bunurile aparținând comunității.

Totuși legiuitorul, a prevăzut anumite limite pentru mandatul tacit, justificate prin prisma impotanței pe care anumite acte juridice, prin efectele lor o au pentru comunitatea de bunuri și prin valoarea deosebită pe care anumite categorii de bunuri sunt prezumate a a avea pentru comunitate. Limitarea adusă prezumției de mandat tacit reciproc privește actele de dispoziție având ca obiect bunuri imobile (atât imobile prin natura lor, dar și bunurile imobile prin destinație sau prin obiectul la care se aplică) . Pentru încheierea acestor acte (înstrăinare sau grevare cu sarcini) de către un soț este nevoie de consimțământul expres al celuilalt soț, care poate fi exprimat prin participare la încheierea actului sau printr-un mandat special⁷.

Legiuitorul a avut în vedere numai bunurile imobile întrucât valoarea economică a acestora este mai mare. În timp, și mai ales în ultima perioadă, s-a observat că există bunuri mobile cu o valoare considerabilă, astfel încât doctrina a sugerat ca interdicția să fie exinsă și la aceste bunuri mobile comune⁸.

Neajunsurile semnalate de practică și doctrină rezultate din aplicarea prezumției de mandat tacit reciproc, precum și modificarea în timp a contextului social și a situației economice a indivizilor, a determinat o revizuire și a acestei soluții, menite a echilibra raporturile dintre soți cu privire la bunurile comune.

⁷ **Soreață M.** *Dr. Familiei*, Ed. Universitaria, Craiova, 2004, p.139.

⁸ **Al. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu**, *Dreptul familiei*, Ed. AllBeck, București, 1999, p. 74: **I. Dogaru, S. Cercel**, *Elemente de dreptul familiei*, Ed. Themis, Craiova 2001, p. 85.

Proiectul de Cod Civil, propune în această materie o soluție nouă, menită să ușureze mai mult modul de exercitare a drepturilor soților privind bunurile comune, dar în egală măsură și să protejeze interesele terților de bună credință. În opinia noastră, soluția propusă în acest sens de proiectul de cod civil, preia soluția care s-a conturat în practică cu privire la modul de folosire, administrare și dispoziție a bunurilor stăpânite în coproprietate. Apropierea în acest sens este justificată, dacă avem în vedere asemănările existente între cele două modalități ale dreptului de proprietate, respectiv coproprietatea și proprietatea în devălmășie, deosebirea esențială între ele fiind dată de faptul că în cazul coproprietății este determinată cota parte ideală din drept pentru fiecare coproprietar, în timp ce în cazul proprietății devălmășe nu⁹.

Astfel se face distincție între regimul juridic aplicabil actelor de conservare, de folosință, de administrare și cel al actelor de dispoziție. Se renunță în noua reglementare la prezumția mandatului tacit reciproc, recunoscându-se fiecărui soț dreptul de a folosi un bun comun, de a face acte de conservare, de administrare cu privire la oricare dintre bunurile comune, precum și de a încheia acte de dobândire de bunuri comune fără consimțământul expres al celuilalt soț. Singura limitare adusă în acest sens privește actele de folosință care implică schimbarea destinației bunului comun, acte pentru care este necesar consimțământul ambilor soți. Întâlnim reglementat expres dreptul unui soț de a încheia singur acte de dobândire de bunuri comune, acte cu privire la care în prezent există în doctrină controverse privind valabilitatea lor.

În noua reglementare legiuitorul manifestă o preocupare deosebită pentru a proteja interesele terților cu care se încheie astfel de acte, care nu necesită consimțământul ambilor soți. Pentru că soluția propusă nu impune nici măcar la nivel de prezumție existența consimțământului ambilor soți, soțul care nu a participat la încheierea unor astfel de acte, în măsura în care este prejudiciat în interesele sale, va putea pretinde daune interese de la celălalt soț, fără a fi afectate în vreun fel drepturile dobândite de terți (art. 272). Desigur că, această reglementare are în vedere ipoteza în care și terții contractanți sunt de bună credință.

Pe cale de interpretare, dacă terțul a cunoscut că prin actul încheiat este prejudiciat interesul celuilalt soț, va putea cere desființarea actului, contestând chiar dreptul dobândit de terți. Problema este destul de delicată întrucât, practic, este destul de dificil de dovedit că terțul contractant a cunoscut că prin actul încheiat afectează interesele celuilalt soț, culpa sa fiind tot mai greu de reținut în condițiile în care prin lege pentru actul în cauză nici nu este necesar consimțământul soțului prejudiciat.

Deși facilitează mult derularea raporturilor juridice patrimoniale privind bunurile comune, soluția propusă de noua reglementare este oarecum permisivă putând genera situații mult mai complicate asupra comunității de bunuri. Ea se preocupă mai mult de protejarea intereselor terților cu care contractează soții, dar nu este de natură a conferi securitate comunității de bunuri. Sub acest aspect soluția mandatului tacit reciproc, deși mai rigidă conferă mai multă securitate și stabilitate comunității de bunuri și chiar interesele terților sunt mai greu de prejudiciat, întrucât aceștia sunt mai precauți la contractarea cu o persoană căsătorită.

⁹ S. Cercele, *Drept civil. Patrimoniul. Posesia. Proprietatea*, Ed. Universitaria, Craiova, 2002, p. 174 și urm.

Dând curs semanlelor venite din doctrină, proiectul de cod civil, extinde interdicția instituită prin actualul Cod al familiei privind încheierea de acte juridice civile în temeiul mandatului tacit reciproc, la toate actele de dispoziție privind bunurile comune, fără a mai face deosebire după cum acestea sunt mobile sau imobile, pentru toate actele de dispoziție privind bunurile comune fiind necesar acordul ambilor soți.

Cu toate acestea se instituie și aici o derogare, prin care este permis unui soț să dispună singur de bunuri mobile comune, dar numai în următoarele condiții :

- actul de dispoziție să privească un bun comun mobil :
- să fie un act de dispoziție cu titlu oneros :
- bunurile în cauză să nu fie supuse unei formalități de publicitate prevăzute de lege :

În cazul în care printr-un astfel de act, sunt prejudiciate interesele celuilalt soț, acesta nu va putea pretinde decât daune interese de la celalalt soț, fără a prejudicia interesele tertului dobânditor. Aparent această derogare este menită să faciliteze derularea raporturilor juridice privind bunurile comune ale soților, iar faptul că ea se limitează numai bunuri mobile care nu sunt supuse vreunei formalități de publicitate, precum și faptul că pot fi încheiate numai acte de dispoziție cu titlu oneros, conferă deplină securitate drepturilor soților asupra bunurilor comune.

Totuși, o asemenea reglementare nu corespunde întocmai realității economice și sociale actuale, și apoi ea este oarecum contradictorie cu interdicția impusă prin art. 273 al. 1. Astfel trebuie avut în vedere că există bunuri mobile nesupuse vreunei forme de publicitate care au o valoare economică considerabilă, pe de o parte, pe de altă parte, faptul că pot fi încheiate acte de dispoziție cu titlu oneros care să profite exclusiv soțului contractant. Faptul că soțului prejudiciat i se oferă posibilitatea de a pretinde daune interese, nu este de natură a restabilii situația patrimonială anterioară încheierii actului și nici nu se înfățișează ca o soluție echitabilă în acest sens.

Din punctul nostru de vedere soluția propusă prin reglementarea nouă conferă posibilități mult prea largi unui singur soț cu privire la actele juridice pe care le poate săvârși raportat la comunitatea de bunuri, ceea ce nu asigură stabilitate și securitate patrimoniului comun, putând conduce la apariția unor situații extrem de complicate. În acest sens considerăm că s-ar impune renunțarea la derogarea instituită privind actele de dispoziție sau în măsura în care ea ar fi menținută, să fie determinate mai clar categoriile de de bunuri care pot face obiectul unor asemenea acte.

Și sub imperiul reglementării actuale, se admitea că actele cu titlu gratuit necesită consimțământul ambilor soți, deși o asemenea limitare nu era prevăzută în mod expres de lege, fiind vizate atât actele dezinteresate cât și liberalitățile. Nu erau însă incluse darurile obișnuite, ca nu afectau comunitatea de bunuri¹⁰. Proiectul de cod civil consacră o soluție legislativă în acest sens conferind textului care reglementează interdicția o formulare generală, care are în vedere toate actele de dispoziție, fără a deosebi după cum sunt cu titlu oneros sau gratuit, iar pe de altă parte a prevăzut expres în alineatul ultim al art. 273 că sunt exceptate de la aceste dispoziții legale darurile obișnuite.

¹⁰ **L. Mihai**, *Este aplicabilă și actelor dezinteresate prezumția mandatului tacit reciproc între soți?*, în R.R.D. nr. 8/1984, p. 44-47 : **I.P. Filipescu**, *op. cit.* p. 148.

6. Aportul de bunuri comune

Propunându-și o reglementare cât mai completă a situațiilor care pot să apară în raporturile patrimoniale dintre soți, proiectul de cod civil are în vedere și regimul juridic al bunurilor comune aduse ca aport la capitalul social al unei societăți comerciale, asociație sau fundație. Cu privire la aceste aspecte, în prezent există opinii contradictorii privind regimul juridic aplicabil, fapt generat în principiu de lipsa unei reglementări care să guverneze raporturile dintre soți în astfel de situații. Soluția la care s-a ajuns este rezultatul coroborării unor dispoziții din legea specială, Legea societăților comerciale nr. 31/1990, cu dispozițiile din Codul Familiei privind regimul juridic al bunurilor comune ale soților. Astfel, fără dubiu actele de aducere a unor bunuri comune ca aport la capitalul social al unei societăți comerciale, este un act dispoziție, și prin urmare valabilitatea lor depinde de natura bunului în cauză : dacă sunt bunuri mobile se va aplica prezumția mandatului tacit reciproc ; dacă sunt bunuri imobile va fi necesar consimțământul ambilor soți. Efectul unor astfel de acte constă în trecerea bunurilor în cauză din patrimoniul comun al soților în patrimoniul societății comerciale.

Părerile au fost diferite în privința titlurilor de valoare (acțiuni sau părți sociale) care au fost calificate fie ca bunuri comune fie bunuri proprii. Opinia care s-a impus a fost aceea a calificării titlurilor de valoare ca fiind bunuri proprii, cu motivarea că în contractul de societate se individualizează aportul fiecărui asociat, în numerar sau alte bunuri și valoarea lui¹¹. Beneficiile realizate însă de soțul asociat prin societatea comercială sunt bunuri comune în condițiile art. 30 și 31 din C. fam.

Proiectul de cod civil consacră o reglementare expresă pentru ipoteza aportului de bunuri comune. Soluția propusă este asemănătoare cu cea propusă de doctrina și paratica actuală, astfel, plecând de la calificarea aportului de bunuri comune drept act de dispoziție ,regimul juridic al acestuia urmează regimul juridic aplicabil în general actelor de dispoziție privind bunurile comune. Potrivit noii reglementări, toate actele de dispoziție necesită la încheiere consimțământul ambilor soți, indiferent dacă acestea au ca obiect bunuri mobile sau imobile. Dacă un soț aduce unul sau mai multe bunuri comune ca aport social la o societate comercială, asociație sau fundație, fără a avea consimțământul celuilalt soț, actul în cauză este lovit de sancțiunea nulității relative, sancțiune care poate fi invocată de soțul prejudiciat în termenul legal de prescripție de trei ani. Prin aducerea de bunuri comune ca aport la capitalul social soții devin asociați, însă pentru a se exercita drepturile ce le revin ca asociați aceștia vor trebui să desemneze un reprezentant comun, pentru ca interesele să le fie administrate în condiții de egalitate și echitate(art. 275).

Dacă sub imperiul reglementării actuale, un soț poate singur să aducă bunuri comune mobile ca aport la o societate comercială, fără consimțământul celuilalt soț, devenind astfel numai el asociat, potrivit proiectului de cod civil, prin aducerea de bunuri comune ca aport la capitalul social al unei fundații, asociații sau societăți comerciale devin asociați ambii soți. Totuși un soț poate deveni singur asociat aducând drept aport la capitalul social bunuri comune numai dacă are consimțământul celuilalt soț. În această din urmă situație, dacă soțul asociat dispune de acțiunile sale în calitate de asociat pe o piață de tranzacționare organizată, soțul care nu a consimțit la întrebuintarea bunurilor comune ca aport social nu va putea pretinde decât daune interese de la celălalt soț, fără a fi afectate drepturile dobândite de terți (art. 276) . Prin urmare sancțiunea nulității este aplicabilă

¹¹ I. P. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, Ed. AllBeck., București, 1999, p.169

numai pentru actele de aducere ca aport social a unor bunuri comune fără consimțământul ambilor soți. Dacă însă se încheie astfel de acte care nu sunt contestate de soțul interesat, acesta nu va putea ulterior, să pretindă drepturi împotriva unor terți care au dobândit drepturi cu privire la acele bunuri prin dobândirea de acțiuni în cadrul unei piețe organizate de tranzacționare.

În ultimul alineat al art. 276, proiectul de cod civil stipulează în mod expres faptul că întotdeauna părțile sociale sau acțiunile sunt bunuri comune, însă cu toate acestea soțul care a devenit asociat va exercita singur drepturile decurgând din această calitate.

Deși încearcă o actualizare a reglementărilor de dreptul familiei în această materie, aducând în discuție o problemă de mare actualitate, anume aceea a regimului juridic al bunurilor și al drepturilor dobândite prin aducerea unor bunuri aparținând comunității ca aport la capitalul social al unei societăți comerciale, asociații sau fundații, maniera de reglementare este departe de a aduce o clarificare a categoriilor de raporturi juridice care iau naștere în acest fel. Din punctul nostru de vedere era necesară o reglementare distinctă pe două ipoteze : ipoteza în care ambii soți înțeleg să aducă drept aport bunuri aparținând comunității și dobândesc în acest fel calitatea de asociați, desemnându-și un reprezentant comun care să le administreze interesele ; și a doua ipoteză în care unul sau mai multe bunuri comune sunt aduse ca aport dar numai unul dintre soți devine asociat.

De asemenea în condițiile în care se stipulează că întotdeauna titlurile de valoare sunt bunuri comune, nu este lipsită de importanță și reglementarea dreptului de cesionare a titlurilor de valoare. O reglementare clară se impune cu atât mai mult cu cât în prezent instanțele de judecată se confruntă cu numeroase situații în care, bunuri de valoare ale soților sunt aduse ca aport la capitalul social al unei societăți comerciale sau cel mai adesea al unei asociații familiale, iar lipsa unei reglementări speciale care să corespundă relațiilor patrimoniale dintre soți, generează o serie de dificultăți în privința stabilirii comunității de bunuri și a drepturilor ce revin soților din beneficiul obținut în calitate de asociat.

7. Dreptul de a dispune prin dispoziții testamentare

Prin art. 277, proiectul de cod recunoaște soților dreptul de a dispune prin dispoziții testamentare de partea ce li s-ar cuveni la încetarea căsătoriei, din comunitatea de bunuri.

8. Concluzii

Așa cum s-a putut observa din analiza efectuată asupra reglementării propuse în privința drepturilor soților asupra bunurilor comune în cadrul regimului comunității legale, se încearcă și sub anumite aspecte se reușește, o actualizare a reglementării în materie și o adaptare a acesteia la noile realități economice și sociale. Totuși, așa cum am semnalat, sunt o serie de aspecte care fie nu sunt corelate corespunzător, ceea ce poate genera situații foarte complicate la momentul lichidării comunității de bunuri, precum și în privința raporturilor care se pot stabili între soți și terți, pe de altă parte, alte reglementări au un conținut nu tocmai clar fiind departe de a conduce la o clarificare a raporturilor dintre soți în privința aspectelor vizate. Trebuie însă să recunoaștem faptul că meritul noii reglementări este acela de a aduce în discuție și a propune soluții legislative pentru o serie de probleme semnalate de practică sau doctrină (în special după 1990) și cu privire la care în prezent există un vid legislativ.